

Гончаренко Вікторія – студентка факультету іноземних мов Державного закладу

«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

Атаманюк Зоя Миколаївна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу

«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

Ідея свободи у творчості Г. С. Сковороди

Українського філософа Григорія Савича Сковороду вважають гордістю нації. Багато років промандрував він з торбиною, палицею й сопілкою, несучи простому люду мудру пораду. Вчив бути добрим й правдивим. А цього можна досягти, на думку Г. Сковороди, працею не тільки для себе, а й для загалу. Найліпшим добром, учив філософ, є не срібло і не золото, а тільки свобода, воля. А єдиним щастям людини є добро і правда. Вчення видатного українця живе в народі й пробуджує до створення гармонійного суспільства.

Філософ вважав, що воля дана кожній людині як незаперечне природне право. Але через низку причин, соціальних, економічних, політичних, людину заганяли в кут, де вона була обмежена у вільній діяльності, у висловлюванні своєї думки. Її обтяжували різноманітні стереотипи, звички, страх невідомого. Тому метою і сенсом людського існування він вбачав у досягненні нею свободи. Тільки тоді людина зможе бути воістину щаслива.

Говорячи про свободу як про вище благо людини, не забував мислитель і про український народ, який воістину можна вважати взірцем боротьби за національну незалежність. Виокремлення теми свободи у філософії Г. Сковороди та її дослідження є важливим для української нації, що пройшла тернистий шлях перш, ніж її здобути. Постає Сковорода та його погляди на феномен свободи привертають до себе увагу тому, що живучи в умовах кріпаччини, будучи очевидцем соціального гніту, Сковорода постав провадирем українського народу та спонукав до духовного відродження нації, пробуджуючи її до боротьби за волю. Для того, щоб відродити націю, слід відновити її духовність, зміцнити моральний дух народу. Таке завдання постало перед Сковородою.

Проблема свободи не лише посідає чільне місце в українській історико-філософській думці, а й є важливим питанням для української нації загалом. Крізь усю історію українського народу червоною ниткою проходить проблема свободи, що виражається в національному пісенному фольклорі, історичних піснях, думах.

Великий український філософ Григорій Сковорода, якого справедливо називають українським Сократом, своїм життєвим прикладом зумів показати важливість духовного на протигагу нікчемності матеріального, мирського, залишаючи місце для свободи.

Загалом літературна спадщина мислителя є досить різноманітною та оригінальною в своєму роді. У його творах гармонійно переплітаються поезія й філософія. Стосовно цього влучно писав Д. Багалій: “Неможливо відрізняти в Сковороді письменника від філософа і навіть людини, бо все це у нього було злито в єдиний моноліт” [2, с. 310]. Одним із центральних понять філософії Г. Сковороди є проблема свободи, якій мислитель надавав вагомого значення. Феномен свободи посідає чільне місце у творах мандрівного мислителя [4, с.12].

Дослідниця З. Скринник виводить поняття свободи у Сковороди з його вчення про дві людські натури: видиму – тварну і невидиму – божественну й

справжню. Єством внутрішньої природи людини є Бог. У своїх вчинках людина керується або внутрішнім покликом серця, або орієнтується на видиму природу. Авторка зазначає: “джерело свободи – Бог, який перебуває в людині як її внутрішня невидима натура” [3, с.67]. Дослідниця доходить важливого висновку, що необхідною умовою для здійснення свободи людини є наявність критичного мислення, здатність побороти в собі властиву для людини орієнтацію на тілесну, видиму природу. Понад те, важливим моментом у досягненні свободи стає самопізнання людини, яке ґрунтується на ідеї “сродності”. Важливо збагнути, чим любиш займатися і до чого маєш природні нахили. “Свобода як утеча від чужого, нав’язаного іншими, невідповідного власній природі має піднятися до рівня утвердження своєї власної природи, своєї зрідненості, віднайдені шляхом пізнання самої себе” [3, с. 69].

Темі свободи Г. Сковорода присвятив окремий вірш, який так і називається “De libertate” (“Про свободу”). З перших рядків невеличкого восьмирядкового вірша стає зрозумілим, якого значення надавав філософ-поет свободі, адже вона цінніша за золото.

За щастя він вважав життя за совістю, а головне в житті – залишатися самим собою, бути вільним і незалежним. Великий філософ обрав шлях втечі від світу зла й досягнення свободи духу. У спокусливі сіті заради великого багатства і панства, заради "лакомства нещасного" Сковорода так і не дався. Він з повним правом заповідав написати на своїй могилі: "Світ ловив мене, та не спіймав".

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Авраменко О. М. Українська мова і література./ Авраменко О. М.- Київ: Грамота, 2016.- 552с.
2. Багалій Д. І. Український мандрований філософ. Гр. Сав. Сковорода / Багалій Дмитро Іванович. – Харків: ДВУ, 1926. – 355 с.
3. Попович М. Григорій Сковорода: філософія свободи / Мирослав Попович. – К.: Майстерня Білецьких, 2008. – 256 с.
4. Сковорода Г. С. Сад божественних пісень. Афоризми./ Г. С. Сковорода.- Харків: Генеза, 2011.-31с.
5. Спадщина Григорія Сковороди і сучасність: матеріали читань до 200-річчя з дня смерті Г. Сковороди./ Львів: Світ, 1996. – 190 с.